פרק ראשון - שנים אוחזין

פרק זה עוסק בדיני מציאה, ומתחלק לארבעה ענינים: א. שנים שמתווכחים על מציאה, מי זכה בה בתחילה, ושניהם מוחזקין בה, וכן כשמתווכחים בחפץ כלשהו מי קנה אותו מן המוכר ושניהם מוחזקין בו. ב. כשברור שאחד מהם זכה במציאה ולא חבירו, אלא שהשני טוען שחבירו הגביה את המציאה עבורו. ג. כשבנו או בתו, אשתו, או עבדו זכו בה. ד. המוצא דבר שאין לו בו הנאה, ויש בהחזרתו זכות לאדם אחד וחובה לאדם אחר, כגון המוצא שטר חוב.

משנה

משנתינו עוסקת בשנים המחזיקים בחפץ, וכל אחד טוען שהחפץ שלו: שְׁנַיִם אוֹחֲזִין בְּטַלִּית – בגד, זֶה אוֹמֵר אֲנִי מְצָאתִיהָ תחילה, וְזֶה אוֹמֵר אֲנִי מְצָאתִיהָ תחילה. או שזֶה אוֹמֵר כּוּלָּהּ שֶׁלִּי וְזֶה אוֹמֵר כּוּלָּהּ שֶׁלִּי. זֶה יִשָּׁבַע שֶׁאֵין לוֹ חלק בָּהּ – בטלית פָּחוּת מֵחֶצְיָהּ, וְזֶה יִשָּׁבַע שֶׁאֵין לוֹ חלק בָּהּ – בטלית פָּחוּת מֵחֶצְיָהּ, וְיַחֲלוֹקוּ, כלומר, חולקים את הטלית בשוה בין שניהם, ותקנו חכמים שעל כל אחד מהם להשבע.

המשנה מביאה מקרה שטענותיהם אינן שוות: זֶה אוֹמֵר כּוּלָּהּ – כל הטלית שֶׁלִּי, וְזֶה אוֹמֵר חציה שלך וְחֶצְיָהּ שֶׁלִּי. הָאוֹמֵר 'כּוּלָּהּ שֶׁלִּי' יִשָּׁבַע שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ פָּחוּת מִשְּׁלֹשָׁה חֲלָקִים, כלומר, חצי הטלית שחבירו מודה לו ועוד רבע מהטלית, שהוא חצי מחציה של הטלית שעליו הם דנים, וְהָאוֹמֵר 'חֶצְיָהּ שֶׁלִּי' יִשָּׁבַע שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ פָּחוּת מֵרְבִיעַ, וזֶה נוֹטֵל שְׁלֹשָׁה חֲלָקִים – רבעים, וְזֶה נוֹטֵל רְבִיעַ.

המשנה מביאה מקרה שהויכוח הוא לגבי בהמה: הָיוּ שְׁנַיִם באים לבית דין כשהם רוֹכְבִין עַל גַּבֵּי בְהֵמָה, אוֹ שֶׁהָיָה אֶחָד רוֹכֵב על הבהמה וְאֶחָד מַנְהִיג – מוליך אותה, זֶה אוֹמֵר כּוּלָּהּ שֶׁלִּי וְזֶה אוֹמֵר כּוּלָּהּ שֶׁלִּי, זֶה יִשָּׁבַע שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ – בבהמה פָּחוּת מֵחֶצְיָהּ, וְזֶה יִשָּׁבַע שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ פָּחוּת מֵחֶצְיָהּ, וְיַחֲלוֹקוּ. והחידוש הוא שאין עדיפות למנהיג יותר מהרוכב.

המשנה מביאה מקרה שחולקים בלי שבועה: בִּזְמַן שֶׁהֵם – שני האוחזים בטלית או בבהמה, מוֹדִים שהגביהו את הטלית ביחד, אוֹ שֶׁיֵּשׁ לָהֶן עֵדִים על כך, חוֹלְקִין בְּלֹא שְׁבוּעָה:

גמרא

הגמרא מבארת את לשון המשנה 'אני מצאתיה' ו'כולה שלי'. מקשה הגמרא: לָמָּה לִי לְמִתְנָא – מדוע התנא כפל ושנה זֶה אוֹמֵר אֲנִי מְצָאתִיהָ וְזֶה אוֹמֵר אֲנִי מְצָאתִיהָ, זֶה אוֹמֵר כּוּלָּהּ שֶׁלִּי וְזֶה אוֹמֵר כּוּלָּהּ שֶׁלִּי, לִיתְנֵי חֲדָא – שישנה רק טענה אחת, או 'אני מצאתיה' או 'כולה שלי'. מתרצת הגמרא: חֲדָא קָתָנֵי – התנא אכן שנה טענה אחת, והיא, זֶה אוֹמֵר אֲנִי מְצָאתִיהָ וְלכן כּוּלָּהּ שֶׁלִּי, וְזֶה אוֹמֵר אֲנִי מְצָאתִיהָ וְלכן כּוּלָּהּ שֶׁלִּי. מקשה הגמרא: וְלִיתְנֵי – שהתנא ישנה רק אֲנִי מְצָאתִיהָ, וַאֲנָא יָדַעְנָא – ואני אדע מעצמי שכוונתו דְּממילא כּוּלָּהּ שֶׁלִּי. מתרצת הגמרא: אִי תָּנָא – אם התנא היה שונה רק 'אֲנִי מְצָאתִיהָ' הֲוָה אֲמִינָא – הייתי אומר מַאי – שמה שאמר 'מְצָאתִיהָ' היינו 'רְאִיתִיהָ', כלומר, שכל אחד מהם מודה שחבירו הגביה ראשון, אבל הוא טוען שראה את המציאה לפניו, וכיון שעל מקרה זה אמרה המשנה שהדין הוא 'יחלוקו', הייתי לומד שאַף עַל גַּב דְּלֹא אֲתַאי לִידֵיהּ – שהמציאה לא הגיעה לידו ולא הגביה אותה, מכל מקום בִּרְאִיָּה בְּעָלְמָא שאדם רואה את המציאה קָנֵי – קונה הוא אותה. ולכן תָּנָא – שנה התנא והוסיף 'כּוּלָּהּ שֶׁלִּי', דהיינו שהגביה את המציאה, ללמדנו דְּבִרְאִיָּה בלא הגבהה לֹא קָנֵי – אין קונים דבר הפקר. מקשה הגמרא: וּמִי מָצֵית אָמְרַתְּ – וכי יכולת לומר מַאי – שמה שאמר 'מְצָאתִיהָ' הכוונה ש'רְאִיתִיהָ', וְהָא אָמַר (רבנאי) [רַבִינָא] על הפסוק (דברים כב ג) 'לְכָל אֲבֵדַת אָחִיךָ אֲשֶׁר תֹּאבַד מִמֶּנּוּ וּמְצָאתָהּ', שהמילה 'ומצאתה', דַּאֲתַאי לִידֵיהּ מַשְׁמַע – משמעותה שהאבידה הגיעה לידו והגביהה, ומבואר שמציאה אין משמעותה ראייה. מתרצת הגמרא: אִין – אכן המילה 'וּמְצָאתָהּ' דִּקְרָא – שכתובה בפסוק, דְּאָתָא לִידֵיהּ מַשְׁמַע – משמעותה שהאבידה הגיעה לידו, וּמִיהוּ – אבל אם התנא לא היה מוסיף את טענת 'כולה שלי' הייתי טועה שהתַּנָּא לִישָּׁנָא דְּעָלְמָא נָקַט – כתב את טענותיהם בלשון בני אדם ולא בלשון התורה, וּבלשון בני אדם מִדְּחָזֵי לֵיהּ – כאשר אחד רואה אבידה, אָמַר אֲנָא אַשְׁכַּחִית – הוא אומר שמצאה, וְאַף עַל גַּב דְּלֹא אֲתַאי לִידֵיהּ – שלא הגיע לידו, וגם התנא כשכתב 'מצאתיה' דיבר כשהתכוין המחזיק לומר 'ראיתיה', ומכך שכתב התנא שהדין הוא יחלוקו, נלמד שבִּרְאִיָּה בְּעָלְמָא קָנֵי. לכן תָּנֵי – שנה התנא טענת כּוּלָּהּ שֶׁלִּי, דהיינו שעשיתי קנין גמור, ללמדנו דִּבְרְאִיָּה בְּעָלְמָא לֹא קָנֵי לָהּ – אין קונים מציאה. מקשה הגמרא: וְלִיתְנֵי – שישנה התנא רק טענת כּוּלָּהּ שֶׁלִּי, וְלֹא בָּעֵי – ולא יהיה צורך בטענת אֲנִי מְצָאתִיהָ. מתרצת הגמרא: אִי תָּנֵי – אם התנא היה שונה רק את טענת כּוּלָּהּ שֶׁלִּי, הֲוָה אֲמִינָא – הייתי אומר שבְּעָלְמָא דְּקָתָנֵי מְצָאתִיהָ – שבכל מקום שכתוב במשנה או בברייתא שהמוצא מציאה קנה אותה, הכוונה שבִּרְאִיָּה בְּעָלְמָא קָנֵי, ולכן תָּנָא – שנה התנא אֲנִי מְצָאתִיהָ וַהֲדַר תָּנָא – וחזר ושנה את טענת כּוּלָּהּ שֶׁלִּי, דְּמִמִּשְׁנָה יְתֵירָה – שמיתור לשון המשנה אַשְׁמְעִינַן – אנו לומדים דִּרְאִיָּה לֹא קָנֵי – אינה קונה. מקשה הגמרא: וּמִי מָצֵית אָמְרַתְּ – וכי אתה יכול לומר שהתנא חֲדָא קָתָנֵי – שנה טענה אחת 'אני מצאתיה וכולה שלי', וְהָא – והלא זֶה וְזֶה קָתָנֵי – התנא שנה שני פעמים זה וזה, והיינו זֶה אוֹמֵר אֲנִי מְצָאתִיהָ וְזֶה אוֹמֵר אֲנִי מְצָאתִיהָ, זֶה אוֹמֵר כּוּלָּהּ שֶׁלִּי וְכוּ' וזה אומר כולה שלי, ומשמע שהם שני מקרים שונים. מתרצת הגמרא: אָמַר רַב פָּפָּא, וְאִיתֵימָא – ויש אומרים שרַב שִׁימִי בַּר אַשִׁי אמר זאת, וְאָמְרֵי לָהּ – ויש אומרים שחכם ששמו 'כְּדֵי' אמר זאת, שאכן אלו שתי טענות בשני מקרים נפרדים, בְּרֵישָׁא מדובר בִּמְצִיאָה, ולכן הטענות של כל אחד הן 'אני מצאתיה', וּבְסֵיפָא מדובר בְּמִקָּח וּמִמְכָּר, שכל אחד טוען 'כולה שלי' מפני שאני קניתיה מהמוכר, והמשנה באה לומר שבשניהם הדין שיחלקו בשבועה. וּצְרִיכָא – וצריך היה התנא לנקוט את דינו גם לגבי מציאה, וגם לגבי מקח וממכר,

משום דְּאִי תָּנָא – שאם התנא היה שונה רק מקרה של מְצִיאָה, הֲוָה אֲמִינָא – הייתי אומר שדווקא במְצִיאָה הוּא דְּרָמוּ רַבָּנַן – הטילו חכמים שְׁבוּעָה עֲלֵיהּ – על כל אחד מהאוחזים בטלית, ולא חששו שזה שתפס שלא כדין ישבע לשקר, מִשּׁוּם דְּמוֹרֵי – שהוא אינו מתכוין לגזול את חבירו אלא הוא מורה היתר לעצמו לתפוס אותה, וְאָמַר, חַבְרַאי – חבירי שזכה בטלית לַאו מִידֵי חָסַר בָּהּ – אינו מפסיד כלום אם אחלוק עמו במציאה זו, שהרי בחינם באה לו ובלי טורח, ולכן אֵיזַל אַתְפֵּיס וְאֶתְפַּלֵּיג בַּהֲדֵיהּ – אלך ואתפוס גם אני את המציאה ואתחלק עמו בה, ועתה שהטילו עליו חכמים שבועה, יודה כיון שלא ירצה להשבע לשקר. אֲבָל בִּמְקָח וּמִמְכָּר, דְּלֵיכָּא לְמֵימַר הָכִי – שאין לומר כן שהשקרן יורה היתר לעצמו, שהרי חבירו שילם למוכר עבור החפץ שקנה, אֵימָא – נאמר שלא נשביע אותם, כיון שזה שתפס שלא כדין הוא גזלן גמור, ומתוך שהוא חשוד על גזילת ממון הוא חשוד גם על שבועת שקר, ותהיה הטלית מונחת עד שיבא אליהו, ומחדשת המשנה שגם במקח וממכר יש הוראת היתר, כיון שמדובר באופן ששניהם נתנו דמים למוכר. וְאִי תָּנָא – ואם התנא היה שונה רק מקרה של מִקָּח וּמִמְכָּר, הייתי אומר שדווקא במקח וממכר הוּא דְּרָמוּ רַבָּנַן – הטילו חכמים שְׁבוּעָה עֲלֵיהּ – על כל אחד מהאוחזים בטלית, ולא חששו שזה שתפס שלא כדין ישבע לשקר, מִשּׁוּם דְּמוֹרֵי – שהוא מורה היתר לעצמו לתפוס את הטלית, וְאָמַר, חַבְרַאי – חבירי שקנה את הטלית דְּמֵי קָא יָהֵיב – נתן מעות למוכר תמורתה, וַאֲנָא דְּמֵי קָא יָהֵיבְנָא – וגם אני רוצה לתת למוכר מעות, וְהַשְׁתָּא דְּצָרֵיכָא לְדִידֵי – עתה שאני זקוק לטלית הזאת, אֶשְׁקְלֵיהּ אֲנָא – אקח אותה אני ואשלם לבעורה, והמוכר יחזיר לחבירי את הכסף ששילם הוא, וְחַבְרַאי לֵיזֵיל לְטַרַח לְיזְבַּן – וחבירי ילך ויקנה טלית אחרת. וכיון שהוא לא חשוד לעבור על איסור גזל, הוא נאמן בשבועתו. אֲבָל בְּמְצִיאָה דְּלֵיכָּא לְמֵימַר הָכִי – שאין מקום להוראת היתר כזו שחבירו ילך וימצא טלית אחרת שאבדה לבעליה, אֵימָא – נאמר שלא נשביע אותם, כיון שזה שתפס שלא כדין הוא גזלן גמור, ומתוך שהוא חשוד על גזילת ממון הוא חשוד גם על שבועת שקר, ותהיה הטלית מונחת עד שיבא אליהו. צְרִיכָא – לכן הוצרך התנא להשמיענו שגם במציאה צריך להשבע, מפני שגם במציאה יש הוראת היתר.

הגמרא סברה שבמקח וממכר רק אחד נתן למוכר מעות, והויכוח הוא מי נתן את המעות, ולכן מקשה הגמרא: בִּמְקָח וּמִמְכָּר, וְלֶחֱוֵי מִזּוֹזֵי מַאן נָקֵט – נשאל את המוכר ממי הוא לקח מעות, וכך נדע מי קנה את החפץ. מתרצת הגמרא: לֹא צְרִיכָא, מדובר דְּנָקֵט מֵהֲדֵי דְּרָמוּ – שהמוכר קיבל כסף משניהם, מֵחַד מִדַּעְתֵּיהּ – מאחד מהם מרצונו [של המוכר], וּמֵחַד בְּעַל כּוֹרְחֵיהּ – ומאחד מהם בעל כרחו, וְלָא יָדְעָנָא – ואיננו יודעים מִי הוּא זה שהמוכר קיבל ממנו את המעות מִדַּעְתֵּיהּ – מרצונו, וּמִי הוּא זה שהמוכר קיבל ממנו את המעות בְּעַל כּוֹרְחֵיהּ. ולכן צריך כל אחד מהם להשבע שאין לו בה פחות מחציה, וזה שהמוכר לא התרצה לו הרי אין לו בה בלום, ובודאי לא ישבע לשקר אלא יודה.

הגמרא מביאה מחלוקת תנאים בין חכמים לבן ננס, ומבררת האם משנתינו מתיישבת עם שיטת בן ננס: שנינו במשנה (שבועות מה.), בעל הבית שהעסיק פועלים וסיכם עם חנוני שיתן להם סלע עבור עבודתם, והוא יתן אחר כך לחנוני סלע. החנוני טוען שנתן לפועלים ובעל הבית צריך לשלם לו סלע, והפועלים טוענים שלא קיבלו מהחנוני ובעל הבית צריך לשלם להם סלע דמי עבודתם. חכמים סוברים שהחנוני ישבע שנתן מעות לפועלים, והפועלים ישבעו שלא קיבלו ממנו כלום, ושניהם נוטלים את המגיע להם מבעל הבית. ובן ננס סובר, שלא משביעים גם את הפועלים וגם את החנוני, שהרי אחד מהם ודאי שקרן ויש חשש שישבע לשקר, אלא שניהם נוטלים מבעל הבית בלי שבועה. מקשה הגמרא: לֵימָא – האם נאמר שמַתְנִיתִין דְּלֹא כְּבֶן נַנָּס, אֵיתָא – שאם היתה המשנה סוברת כְּסוֹמְכוֹס, דְּאִי – שאם היתה המשנה סוברת כְּסוֹמְכוֹס, מדוע שנים האוחזין בטלית יחלוקו בשבועה, וְהָאָמַר – והלא אמר סומכוס שְׁמָמוֹן הַמּוּטָּל בְּסָפֵק חוֹלְקִין בְּלֹא שְׁבוּעָה. שואלת הגמרא: וְאֶלָּא מַאי רַבָּנַן – לדבריך שמשנתינו אינה מתיישבת עם שיטת סומכוס, וכי אפשר להעמיד את המשנה בשיטת רבנן, הָא אָמְרֵי – והלא רבנן סוברים שהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה, ואם כן היה לנו להניח את הטלית עד שיבואו עדים ויעידו מי הגביה ראשון, ואילו במשנה שנינו שחולקים את הטלית בלי שהביאו ראיה. דוחה הגמרא: הַאי מַאי – מהי טענתך, הלא אִי אָמְרַתְּ בְּשֶׁלָּמָא רַבָּנַן – אם תאמר שמשנתינו סוברת כרבנן, יש לחלק דהָתָם – שם בשור שנגח את הפרה דְּלֹא תָּפְסֵי תַּרְוַיְיהוּ – שאין שניהם מוחזקים בשור המזיק ורק המזיק מוחזק בו, אָמְרוּ רַבָּנַן שהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה, אבל הָכָא דְּתַרְוַיְיהוּ תָּפְסֵי – כאן שניהם אוחזים בטלית וכל אחד נחשב מוחזק בכולה, אי אפשר להוציא את הטלית מחזקת שניהם ולחלקה בלי ראיה או שבועה, ולכן [פְּלִגִי] לְהוּ בְּשְׁבוּעָה – חולקים אותה בין שניהם בשבועה. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ – אבל אם תאמר שהמשנה היא כְּסוֹמְכוֹס, קשה, הַשְׁתָּא – הלא הדברים קל וחומר, וּמָה הָתָם דְּלֹא תָּפְסֵי תַּרְוַיְיהוּ – מה שם לגבי מזיק שאף שאין שניהם מוחזקים אלא רק המזיק לבדו, סובר סומכוס שחוֹלְקִין בְּלֹא שְׁבוּעָה, הָכָא דְּתַרְוַיְיהוּ תָּפְסֵי לָהּ – כאן ששניהם תופסים בטלית לֹא כָּל שֶׁכֵּן שיחלקו בלא שבועה, ומדוע שנינו שחולקים רק בשבועה.

הגמרא מנסה ליישב את משנתינו בשיטת סומכוס: אָפִילּוּ תֵּימָא – גם אם תאמר שמשנתינו כְּסוֹמְכוֹס, יש לחלק דכִּי אָמַר – באיזה מקרה אמר סוֹמְכוֹס שממון המוטל בספק חולקים בלא שבועה, דווקא בְּשָׁמָא וְשָׁמָא – כששני הצדדים טוענים שמא, כלומר שגם המזיק וגם הניזק אינם יודעים בודאות מתי הפרה ילדה, אֲבָל בְּבָרֵי וּבָרֵי – אם שני הצדדים טוענים טענת ודאי, כמו במציאת טלית שכל אחד טוען שודאי לו שהוא הגביה את הטלית תחילה, בזה לֹא אָמַר סומכוס את דבריו וגם הוא מודה שחולקים בשבועה.

מקשה הגמרא: וְלִרְבָּה בַּר רַב הוּנָא דְּאָמַר, אָמַר סוֹמְכוֹס שממון המוטל בספק חולקים, אֲפִילּוּ בְּבָרֵי וּבָרֵי – כששניהם טוענים טענת ודאי אחד מהם נשבע שאין לו בה פחות מחציה, הָאָמַר – הלא בן ננס אמר 'כֵּיצַד אֵלּוּ וְאֵלּוּ בָּאִין לִידֵי שְׁבוּעַת שָׁוְא', כלומר שאין משביעים בעלי דינים בשבועות סותרות כיון שיש חשש שאחד מהם ישבע לשקר, והרי כאן רק אחד מהם הגביה תחילה את הטלית וזכה בכולה ואיך משביעים את חבירו לשקר שאין לו בה פחות מחציה. מתרצת הגמרא: אָפִילּוּ תֵּימָא – אפילו אם תאמר שמשנתינו סוברת כְּבֶן נַנָּס, יש לחלק, שָׁהָתָם – ששם בענין הפועלים והחנוני, אם שניהם ישבעו וַדַּאי אִיכָּא – ודאי יש שְׁבוּעַת שָׁוְא, שהרי או שהחנוני נתן או שלא נתן, אבל הָכָא – כאן בענין שנים אוחזים בטלית אִיכָּא לְמֵימַר – אפשר לומר דְּלֵיכָּא – שאין כאן ודאי שְׁבוּעַת שָׁוְא, מפני שקיימת אפשרות נוספת, והיא אֵימוּר דְּתַרְוַיְיהוּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי אַגְּבְהוּהּ – שתאמר ששניהם הגביהו את הטלית ביחד, ובאמת מגיע לכל אחד חצי טלית, אלא שכל אחד סבור שהוא הגביה תחילה והטלית כולה שלו, וכן במקח וממכר יתכן שהמוכר התרצה לשניהם. וכיון שאין ודאות שאחד מהם ישבע לשקר מודה בן ננס שמשביעים אותם.

הגמרא מביאה את שיטת סומכוס (ב"ק מו.) ומבררת האם משנתינו מתיישבת עם שיטתו: במשנה שם נאמר, שור תם שנגח את הפרה ונמצא עוברה מת בצידה. בעל השור טוען שהפרה ילדה עובר מת קודם הנגיחה, ובעל הפרה טוען שהפרה ילדה את העובר אחרי הנגיחה ומת מחמת הנגיחה. הדין במשנה שיחלוקו, כלומר שעל המזיק לשלם לניזק על הריגת העובר רק רבע נזק. ואמר רב יהודה בשם שמואל, שמשנה זו היא בשיטת סומכוס הסובר שממון המוטל בספק חולקים, אבל חכמים סוברים שהמוציא מחבירו עליו הראיה, ועל הניזק להביא עדים שהפרה ילדה אחרי הנגיחה. מקשה הגמרא: לֵימָא מַתְנִיתִין – האם נאמר שמשנתינו סוברת דְּלֹא כְּסוֹמְכוֹס, דְּאִי – שאם היתה המשנה סוברת כְּסוֹמְכוֹס, מדוע שנים האוחזין בטלית יחלוקו בשבועה, וְהָאָמַר – והלא אמר סומכוס שְׁמָמוֹן הַמּוּטָּל בְּסָפֵק חוֹלְקִין בְּלֹא שְׁבוּעָה. שואלת הגמרא: וְאֶלָּא מַאי רַבָּנַן – לדבריך שמשנתינו אינה מתיישבת עם שיטת סומכוס, וכי אפשר להעמיד את המשנה בשיטת רבנן, הָא אָמְרֵי – והלא רבנן סוברים שהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה, ואם כן היה לנו להניח את הטלית עד שיבואו עדים ויעידו מי הגביה ראשון, ואילו במשנה שנינו שחולקים את הטלית בלי שהביאו ראיה. דוחה הגמרא: הַאי מַאי – מהי טענתך, הלא אִי אָמְרַתְּ בְּשֶׁלָּמָא רַבָּנַן – אם תאמר שמשנתינו סוברת כרבנן, יש לחלק דהָתָם – שם בשור שנגח את הפרה דְּלֹא תָּפְסֵי תַּרְוַיְיהוּ – שאין שניהם מוחזקים בשור המזיק ורק המזיק מוחזק בו, אָמְרוּ רַבָּנַן שהַמּוֹצִיא מֵחֲבֵירוֹ עָלָיו הָרְאָיָה, אבל הָכָא דְּתַרְוַיְיהוּ תָּפְסֵי – כאן ששניהם אוחזים בטלית וכל אחד נחשב מוחזק בכולה, אי אפשר להוציא את הטלית מחזקת שניהם ולחלקה בלי ראיה או שבועה, ולכן [פְּלִגִי] לְהוּ בְּשְׁבוּעָה – חולקים אותה בין שניהם בשבועה. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ – אבל אם תאמר שהמשנה היא כְּסוֹמְכוֹס, קשה, הַשְׁתָּא – הלא הדברים קל וחומר, וּמָה הָתָם דְּלֹא תָּפְסֵי תַּרְוַיְיהוּ – מה שם לגבי מזיק שאף שאין שניהם מוחזקים אלא רק המזיק לבדו, סובר סומכוס שחוֹלְקִין בְּלֹא שְׁבוּעָה, הָכָא דְּתַרְוַיְיהוּ תָּפְסֵי לָהּ – כאן ששניהם תופסים בטלית לֹא כָּל שֶׁכֵּן שיחלקו בלא שבועה, ומדוע שנינו שחולקים רק בשבועה.

הגמרא מנסה ליישב את משנתינו בשיטת סומכוס: אָפִילּוּ תֵּימָא – גם אם תאמר שמשנתינו כְּסוֹמְכוֹס, יש לחלק דכִּי אָמַר – באיזה מקרה אמר סוֹמְכוֹס שממון המוטל בספק חולקים בלא שבועה, דווקא בְּשָׁמָא וְשָׁמָא – כששני הצדדים טוענים שמא, כלומר שגם המזיק וגם הניזק אינם יודעים בודאות מתי הפרה ילדה, אֲבָל בְּבָרֵי וּבָרֵי – אם שני הצדדים טוענים טענת ודאי, כמו במציאת טלית שכל אחד טוען שודאי לו שהוא הגביה את הטלית תחילה, בזה לֹא אָמַר סומכוס את דבריו וגם הוא מודה שחולקים בשבועה.

מקשה הגמרא: וְלִרְבָּה בַּר רַב הוּנָא דְּאָמַר, אָמַר סוֹמְכוֹס שממון המוטל בספק חולקים, אֲפִילּוּ בְּבָרֵי וּבָרֵי – כששניהם טוענים טענת

המשך בעמוד יא

ודאי, **מַאי אִיכָּא לְמֵימַר** – כיצד נוכל לתרץ את דברי משנתינו עם שיטת סומכוס. מתרצת הגמרא: **אֲפִילּוּ תֵּימָא** – גם אם תאמר שמשנתינו סוברת כסומכוס, יש לחלק **דְּכִי אָמַר** – שבאיזה מקרה אמר **סוּמְכוֹס** שממון המוטל בספק חולקים, דווקא **הֵיכָא דְּאִיכָּא דְּרָרָא דְּמָמוֹנָא** – במקום שיש הפסד ממון, שאם נפטור את המזיק שלא כדין, החסרנו לניזק ממון, ואם נחייב את המזיק שלא כדין, החסרנו לו ממון, **אֲבָל הֵיכָא דְּלֵיכָּא דְּרָרָא דְּמָמוֹנָא** – אבל במקום שאין חסרון ממון כמו במציאת טלית, **לָא** אמר סומכוס את דבריו וגם הוא מודה שיחלקו בשבועה.

מקשה הגמרא: **וְלָאו** כָּל **וְחוֹמֶר הוּא** – וכי אין ללמוד בקל וחומר, שאם בשור שנגח את הפרה אמר סומכוס שיחלקו בלי שבועה, כל שכן שבמציאת טלית יהיה הדין כך. שהרי **וּמָה הָתָם** – ומה שם בשור שנגח את הפרה שכשחולקים בלי שבועה, ודאי **דְּאִיכָּא דְּרָרָא דְּמָמוֹנָא לְמַר וְאִיכָּא דְּרָרָא דְּמָמוֹנָא לְמַר** – שיש הפסד ממון לזה או לזה,